

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Handreiking

proefnemingen voor
een circulaire economie

Bijlagen

*met wetgeving vanaf de inwerkingtreding
van de Omgevingswet*

1 februari 2022

Inhoud

Bijlage 1	Lijst met definities	3
Bijlage 2	Wettelijke kaders en beleid relevant voor proefnemingen	4
2.1	Wetgeving en beleid waarin proefnemingsmogelijkheden zijn opgenomen of beschreven	4
2.2	Wetgeving waarin procedures/toetsingskaders/algemene regels zijn opgenomen	5
2.3	Productregelgeving	8
Bijlage 3	Bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties met contactmogelijkheden	10
Bijlage 4	Vorbereiding voor de proefneming	11
Bijlage 5	Voorbeeld format risicoanalyse	13
Bijlage 6	Voorbeeld Plan van Aanpak	15
Bijlage 7	Voorbeeld Evaluatierapport	17
Bijlage 8	Voorbeeld proefnemingsvoorschrift (uit LRSO)	18
Bijlage 9	Experimenteerbepaling Omgevingswet	19

Bijlage 1

Lijst met definities

Term	Definitie
Aanvraag	Een verzoek van een belanghebbende om een besluit te nemen.
Initiatiefnemer	Degene die het initiatief neemt tot het uitvoeren van een proefneming. Bij deze (rechts)persoon ligt de verantwoordelijkheid om de proefneming binnen de regels uit te voeren en de benodigde informatie voor, tijdens en na de proefneming te verstrekken.
Beleidsvrijheid	De ruimte die een bevoegd gezag heeft om eigen keuzes te maken en meer of minder toe te staan. Deze beleidsvrijheid is begrensd door de wetgeving en jurisprudentie.
Beschikking	Een besluit dat niet van algemene strekking is, met inbegrip van de afwijzing van een aanvraag daarvan.
Besluit	Een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling (artikel 1:3 Algemene wet bestuursrecht).
Bevoegd gezag	Bestuursorgaan dat bevoegd is tot het nemen van een besluit en/of toezicht en handhaving. De uitvoering van deze bevoegdheid kan aan een ander orgaan worden overgedragen.
Melding	Met een melding op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving aan het bevoegd gezag maakt een initiatiefnemer bij het bevoegd gezag bekend dat diegene een milieubelastende activiteit start of verandert. De melding moet 4 weken voor het oprichten van de inrichting worden gedaan.
Milieubelastende activiteit	Activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken, niet zijnde een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk of een wateronttrekkingsactiviteit (bijlage bij artikel 1.1. van de Omgevingswet, onderdeel A).
Ontheffing/toestemming	Een ontheffing is een besluit voor een individuele vrijstelling van een verbod in de wet. In de Omgevingswet is de figuur van de ontheffing verdwenen. In de wet milieubeheer (hoofdstuk 10) bestaan nog een ontheffingsmogelijkheden voor huishoudelijke afvalstoffen die nog niet zijn ingezameld of afgegeven en voor handelingen tijdens inzameling of vervoer. In de Dierlijke bijproductenregelgeving heet een ontheffing een toestemming.

Term	Definitie
Proefnemingsvoorschrift	Een voorschrift in de vergunning waarin staat dat en onder welke voorwaarden een proef kan worden genomen.
Registreren	Het is volgens verschillende wetten pas toegestaan om bepaalde activiteiten uit te voeren nadat degene die die activiteiten uitvoert geregistreerd is (bijvoorbeeld bij NVWA of Landelijk meldpunt afvalstoffen). Daarnaast moeten gegevens geregistreerd worden over bijvoorbeeld afvalstoffen en dierlijke bijproducten.
Toestemmingstelsel	Een set aan regels over hoe een toestemming wordt verleend (bijvoorbeeld vergunning, ontheffing) voor het uitvoeren van een bepaalde activiteit.
Vergunning	Besluit inhoudende toestemming om een bepaalde activiteit, meestal onder voorwaarden, uit te mogen voeren.
Vergunningstelsel	Een set van regels rondom het verlenen van vergunningen voor een bepaald soort activiteiten, meestal gericht op het beperken van negatieve effecten van bepaalde activiteiten. Het vergunningstelsel is in de wet verankerd en zorgt er voor dat een activiteit alleen plaats mag vinden als de overheid daar toestemming voor heeft gegeven via het verlenen van een vergunning.
Kennisgeving	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bekend maken bij een bevoegd gezag dat een bepaalde activiteit ondernomen gaat worden. Bijvoorbeeld bij het transport van afvalstoffen over de grens is in bepaalde gevallen een kennisgeving noodzakelijk. 2. Publiek bekend maken van een (voorgenomen) besluit door een bevoegd gezag. De kennisgeving kan zijn in een landelijke of plaatselijke krant en/of op een website.
Proefneming	Zie omschrijving in paragraaf 1.1. In het aanvraagformulier voor een omgevingsvergunning milieu staat het volgende: <i>een proefneming is een tijdelijke activiteit met als doel de ontwikkeling, verbetering en/of beproeving van nieuwe methoden, processen, stoffen of technieken. Proefactiviteiten moeten uit de hoofdactiviteit voortvloeien.</i>

Bijlage 2

Wettelijke kaders en beleid relevant voor proefnemingen

In deze bijlage staat wetgeving waarvan bekend is dat deze van belang is bij proefnemingen ten behoeve van de circulaire economie. Het gaat over drie categorieën wetgeving:

1. Wetgeving en beleid waarin proefnemingsmogelijkheden zijn opgenomen of beschreven.
2. Wetgeving waarin procedures/ toetsingskaders/algemene regels zijn opgenomen.
3. Productregelgeving; eisen aan bouwstoffen, meststoffen en diervoeder.

De **eerste categorie** is wetgeving waarin proefnemingsruimte *expliciet* is opgenomen of waarin voor proefnemingen andere regels gelden. Het experimenteerartikel, artikel 23.3 van de Omgevingswet, valt buiten de scope van deze handreiking en is daarom niet in deze bijlage opgenomen. Meer informatie over dat experimenteerartikel staat in bijlage 9.

De **tweede categorie** betreft wetgeving over de leefomgeving die bijna altijd van belang is, denk aan algemene regels, bepalingen met betrekking tot te volgen procedures, toetsingskaders e.d.

Categorie 3 bevat productwetgeving van de drie meest voorkomende producten in de circulaire economie genoemd: bouwstoffen, meststoffen en diervoeders. Als een proefneming wordt opgezet om bij te dragen aan de circulaire economie krijgt men vaak te maken met specifieke productwetgeving omdat uit afval- of reststromen een nieuw product wordt gemaakt. Soms blijft het geproduceerde overigens ook een afvalstof. Deze bijlage is vooral bedoeld om een initiatiefnemer van een proefneming op weg te helpen in het “woud” van verschillende regels.

Soms valt wetgeving in verschillende categorieën. Dan wordt die wetgeving meerdere malen genoemd. Het is belangrijk om de (wet)teksten waarnaar verwezen wordt goed te bestuderen omdat wetgeving kan veranderen na publicatie van deze handreiking. De samenvattingen in deze bijlage kunnen daarom verouderd zijn.

2.1 Wetgeving en beleid waarin proefnemingsmogelijkheden zijn opgenomen of beschreven

2.1.1 Besluit kwaliteit leefomgeving, artikel 8.35

In [artikel 8.35 van het Besluit kwaliteit leefomgeving](#) (Bkl) zijn artikel 15, vijfde lid en artikel 3, onderdeel 14 van de [richtlijn industriële emissies](#) geïmplementeerd. Op basis van artikel 8.35 van het Bkl kunnen aan een omgevingsvergunning voorschriften worden verbonden die inhouden dat daarbij aangewezen voorschriften gedurende een periode van ten hoogste negen maanden niet gelden voor het testen of gebruiken van een nieuwe techniek die, als zij commercieel zou worden ontwikkeld:

- a. een hoger of ten minste hetzelfde beschermingsniveau voor het milieu kan opleveren; en
- b. grotere kostenbesparingen kan opleveren dan de voor de activiteit bestaande beste beschikbare technieken.

Deze regeling is gericht op een steeds verdergaande verbetering van de milieuprestaties en het terugdringen van emissies. Vooraf is van een nieuwe techniek niet bekend of zij in de praktijk (op de voorgenomen schaal) ook daadwerkelijk werkt en de beoogde verbetering oplevert. Dit artikel is opgenomen om het mogelijk te maken de techniek bij te stellen en bij te regelen. Als in dat proces een (tijdelijke) overschrijding van de emissiegrenswaarden optreedt, levert dat niet meteen een overtreding op. Deze dreiging zou immers innovatie in de weg staan. Na de periode van negen maanden kan dan alsnog worden beslist om de techniek te beëindigen (bij blijvend tegenvallende resultaten) of te continueren (na wijziging van de omgevingsvergunning). Deze regeling is een voortzetting van [artikel 5.9 van het Besluit omgevingsrecht](#).

Uit de tekst van het artikel blijkt dat de wetgever ervoor heeft gekozen deze bepaling van toepassing te laten zijn op alle inrichtingen, niet alleen op inrichtingen waarbinnen zich een IPPC-installatie bevindt.

Van dit artikel kan uitsluitend gebruik worden gemaakt als:

- In de omgevingsvergunning milieu een voorschrift is opgenomen met de strekking van artikel 8.35 Besluit kwaliteit leefomgeving.
- Bij het indienen van de aanvraag al duidelijk is welke voorschriften buiten werking moeten worden gesteld.
- Het gaat om een nieuwe techniek: een nieuwe techniek die, als zij commercieel zou worden ontwikkeld, hetzij een hoger algemeen beschermingsniveau voor het milieu, hetzij ten minste hetzelfde beschermingsniveau voor het milieu, en grotere kostenbesparingen kan opleveren dan de voor de desbetreffende activiteit bestaande beste beschikbare technieken.

2.1.2 Omgevingsbesluit, artikel 11.7

In artikel 11.7, derde lid, [Omgevingsbesluit](#) staat:

Projecten als bedoeld in bijlage V, kolom 2, in samenhang met kolom 1, die alleen of hoofdzakelijk dienen voor het ontwikkelen en beproeven van nieuwe methoden of producten en die niet langer dan twee jaar worden gebruikt, worden in afwijking van artikel 11.6, eerste lid, aangemerkt als projecten als bedoeld in artikel 11.6, tweede lid.

Artikel 11.6, tweede lid, heeft betrekking op de lijst van m.e.r.-beoordelingsplichtige projecten. Bij een proefneming die korter dan twee jaar duurt hoeft dus geen milieueffectrapport te worden opgesteld, maar hoeft alleen een m.e.r.-beoordeling plaats te vinden. Dit kan de proceduretijd aanzienlijk bekorten.

2.1.3 LAP3, paragraaf A.4.8

In LAP3 is een aantal paragrafen opgenomen over het stimuleren van innovaties:

A.4.8.1 Innovaties in het afvalbeheer en het LAP

Om de transitie naar een circulaire economie te realiseren zijn op sommige punten innovaties nodig. Het stimuleren van innovaties speelt veel breder dan alleen bij het afvalbeleid.

Met name het ministerie van Economische Zaken en Klimaat speelt hierbij een trekkende rol. Het LAP kan hier alleen iets aan toevoegen voor zover het specifiek betrekking heeft op afvalbeheer. De rol van het LAP is dan ook beperkt. Wel is relevant dat bij een evaluatie van LAP1 en LAP2 door een aantal partijen is aangegeven dat het LAP innovaties zelfs zou tegenwerken. Dat moet uiteraard sowieso worden voorkomen.

A.4.8.2 Innovaties die ondersteuning verdienen

Voor het LAP zijn vooral die innovaties van belang die de transitie naar een circulaire economie ondersteunen. Het LAP moet daarom bij voorkeur innovaties ondersteunen die in vergelijking tot de bestaande gangbare vormen van verwerking van de betreffende afvalstof:

- *het gebruik van (primaire) grondstoffen beperken en/of (voorbereiding voor) hergebruik stimuleren.*
- *leiden tot meer gebruik van recyclelaar.*
- *zorgen dat materialen of afvalstoffen die nu nog worden verbrand (zowel als verwijdering als nuttige toepassing) of gestort worden gestuurd naar recycling.*
- *zorgen dat voorkeursrecycling van de grond komt voor materialen die nu nog minder hoogwaardig of helemaal niet worden gerecycled.*
- *zijn gericht op het beperken van emissies of energiegebruik zonder dat dit gepaard gaat met minder recycling of hergebruik.*

Bij het stimuleren van innovaties met instrumenten specifiek vanuit afvalbeheer en/of milieu zullen met name de innovaties die aan deze criteria voldoen in aanmerking komen.

2.1.4 Europese verordening betreffende de overbrenging van afvalstoffen

Artikel 3, vierde lid, van de verordening biedt de mogelijkheid om zonder voorafgaande kennisgeving en toestemming een kleine hoeveelheid afvalstoffen over te brengen ten behoeve van proefnemingen (in een lab). Het artikellid luidt:

“Overbrengingen van afvalstoffen die uitdrukkelijk bestemd zijn voor laboratoriumanalyse ter bepaling van hun fysische of chemische eigenschappen of van hun geschiktheid voor nuttige toepassing of verwijdering, vallen niet onder de procedure van voorafgaande schriftelijke kennisgeving en toestemming van lid 1. In plaats daarvan gelden de procedurele voorschriften van artikel 18. De hoeveelheid uitdrukkelijk voor laboratoriumanalyse bestemde afvalstoffen waarvoor deze uitzondering geldt, is de kleinste hoeveelheid die redelijkerwijs nodig is om de analyse in elk specifiek geval naar behoren uit te voeren, en bedraagt ten hoogste 25 kg.”

Als een initiatiefnemer afval over de grens wil transporteren, moet er voor bepaalde typen afvalstoffen, conform de verordening een kennisgevingsproces doorlopen worden. Bij zendingen tot 25 kilogram voor een laboratoriumanalyse, hoeft deze procedure niet te worden doorlopen. In dat geval kan er een eenvoudiger procedure worden gevolgd. Wanneer de zending groter is, en dat is vaak het geval bij proefnemingen met afval, dan moet per definitie het uitgebreide kennisgevingsproces wél doorlopen worden als dat voor dat type afval verplicht is, of er nu sprake is van een proefneming of niet.

2.2 Wetgeving waarin procedures/toetsingskaders/algemene regels zijn opgenomen

2.2.1 Omgevingswet

Het doel van de [Omgevingswet](#) is het bereiken van een balans tussen:

- het beschermen van de fysieke leefomgeving: zorgen voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en het bewaken hiervan.
- het benutten van de fysieke leefomgeving: gebruiken en verder ontwikkelen van de fysieke leefomgeving op basis van maatschappelijke behoeften.

De Omgevingswet voegt een groot aantal losse wetten, of delen daarvan, samen. Zo gaat het grootste deel van de [Waterwet](#) op in de Omgevingswet.

De Omgevingswet heeft zes kerninstrumenten voor het benutten en beschermen van de leefomgeving. Dit zijn:

- de omgevingsvisie
- het programma

- decentrale regels
- algemene rijksregels
- de omgevingsvergunning
- het projectbesluit

In het kader van deze handreiking zijn met name de decentrale regels, de algemene rijksregels en de omgevingsvergunning van belang.

2.2.2 Decentrale regels

Elke decentrale overheid heeft een regeling voor de fysieke leefomgeving voor het hele grondgebied. Dit zijn:

- het gemeentelijk omgevingsplan
- de provinciale omgevingsverordening
- de waterschapsverordening

Het omgevingsplan heeft, ten opzichte van het vroegere bestemmingsplan, een bredere reikwijdte. Het omgevingsplan kent niet de begrenzing van 'een goede ruimtelijke ordening'. Het plan voorziet in een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, maar kan daarnaast ook regels bevatten over activiteiten die gevolgen hebben of kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Hiertoe kunnen ook vergunning- of meldingsplichten toe behoren.

Binnenplanse omgevingsplanactiviteit

Een binnenplanse omgevingsplanactiviteit is een activiteit die voldoet aan de regels van het omgevingsplan (bijlage onderdeel A, Omgevingswet) en waar een vergunning voor nodig is. De gemeente bepaalt deze activiteiten. Dat kan alleen niet als het Rijk in het [Besluit bouwwerken leefomgeving](#) (Bbl) bepaalt dat een activiteit [vergunningvrij voor het bouwen](#) is.

De reden voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit kan zijn dat het voor een initiatiefnemer niet altijd duidelijk is of een activiteit aan de [\(beoordelings\)regels uit het omgevingsplan](#) voldoet. Bijvoorbeeld bij een open norm als <redelijke eisen van welstand>.

Buitenplanse omgevingsplanactiviteit

Een buitenplanse omgevingsplanactiviteit is een activiteit die niet voldoet aan de regels van het omgevingsplan en niet [vergunningvrij voor het bouwen](#) is. Er zijn twee varianten:

1. een activiteit waarvoor het omgevingsplan bepaalt dat een vergunning nodig is, maar het volgens de beoordelingsregels niet mogelijk is de vergunning te verlenen, of
2. een andere activiteit die in strijd is met het omgevingsplan.

2.2.3 Algemene rijksregels voor activiteiten

De meeste activiteiten in de leefomgeving zijn initiatieven van burgers en bedrijven. Voor veel activiteiten gelden algemene rijksregels. Het nadeel van algemene regels is dat ze soms niet goed passen bij een specifieke situatie. De Omgevingswet geeft de basis om van de algemene regels af te wijken (maatwerk).

2.2.4 Omgevingsvergunning

Voor sommige activiteiten is een omgevingsvergunning nodig. Wanneer dat het geval is, is dat aangegeven in het Besluit activiteiten leefomgeving.

Onder de Omgevingswet hangen, naast het al genoemde Besluit activiteiten leefomgeving, nog drie andere algemene maatregelen van bestuur en een ministeriële regeling: het Omgevingsbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Besluit bouwwerken leefomgeving en de Omgevingsregeling. De volgende paragrafen beschrijven beknopt deze besluiten.

2.2.5 Omgevingsbesluit

In het [Omgevingsbesluit](#) staan regels voor alle partijen die actief zijn in de fysieke leefomgeving. Het besluit geeft regels over het bevoegd gezag voor vergunningen, over procedures, handhaving en uitvoering en over het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

2.2.6 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)

In het [Besluit activiteiten leefomgeving](#) (Bal) staan algemene regels voor activiteiten in de fysieke leefomgeving. In het Bal staat ook of voor die activiteiten een melding of omgevingsvergunning nodig is. Daarnaast regelt het Bal wie bevoegd gezag is. De regels hebben betrekking op een groot aantal typen activiteiten:

- Milieubelastende activiteiten.
- Activiteiten in of bij waterstaatswerken in beheer bij het Rijk.
- Activiteiten rond rijkswegen, spoorwegen en luchthavens.
- Activiteiten die de natuur raken.
- Activiteiten die cultureel erfgoed of werelderfgoed raken.
- Overige activiteiten.

Er zijn minder rijksregels dan voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het wordt aan de gemeenten overgelaten om regels over die activiteiten (bijv. exploiteren van horeca, verblijfrecreatie, dagrecreatie en sportfaciliteiten, winkels, kantoren, scholen en thuisactiviteiten als kapsalons of nagelstudio's) vast te stellen.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn diverse bepalingen over handelingen op locaties overgeheveld naar het Bal, denk aan het toepassen van grond, bagger en bouwstoffen of het gebruik van meststoffen.

2.2.7 Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)

In het [Besluit kwaliteit leefomgeving](#) (Bkl) staan regels voor het Rijk en voor decentrale overheden. De regels gaan over omgevingswaarden, instructieregels, beoordelingsregels en monitoring.

2.2.8 Besluit bouwwerken leefomgeving

In het [Besluit bouwwerken leefomgeving](#) (Bbl) staan regels over veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid van bouwwerken. Daarnaast heeft het Bbl regels over de staat en het gebruik van een bouwwerk. Het besluit bevat tevens regels over het uitvoeren van bouw- en sloopwerkzaamheden, waaronder het gescheiden houden van bouw- en sloopafval en de inzet van een mobiele puinbreker.

2.2.9 Wet milieubeheer

De [Wet milieubeheer](#) (Wm) is voor een deel overgeheveld naar de Omgevingswet. De niet-locatiegebonden activiteiten met afvalstoffen worden nog steeds gereguleerd door de Wm. De activiteiten buiten inrichtingen waarvoor in het verleden een ontheffing kon worden verleend, zoals storten en verbranden buiten inrichtingen worden nu gereguleerd door het Bal, tenzij het gaat om nog niet afgegeven of ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen. Om de vraag of sprake is van een afvalstof te kunnen beantwoorden (als er twijfel bestaat) is artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer van belang.

2.2.10 LAP3

De Wet milieubeheer verplicht de minister van Infrastructuur en Milieu (in praktijk de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat) om eens per zes jaar een afvalbeheerplan op te stellen. Op dit moment is dat het [Landelijk afvalbeheerplan 3](#) (LAP3). In dit plan staat het Nederlandse afvalbeleid. Alle overheidsorganen moeten bij het uitvoeren van hun taken rekening houden met dit plan. Het is niet direct van kracht op handelingen van niet-overheidsinstanties. Het LAP wordt op termijn vervangen door een Circulair Materialenplan (CMP1).

2.2.11 Verordening dierlijke bijproducten en uitvoeringsverordening

Bij een proefneming voor de circulaire economie kan een initiatiefnemer te maken krijgen met dierlijke bijproducten. In dat geval gelden ook bepaalde procedures. Hierbij moet met name op worden gelet als het gaat om de verhouding tussen de specifieke dierlijke bijproductenregelgeving en de Wet milieubeheer. De Wet

milieubeheer laat op een aantal plaatsen deze specifieke regelgeving voorgaan (zie bijv. hoofdstuk 9 en 10 van de Wm)

[Verordening \(EG\) nr. 1069/2009](#) en [Verordening \(EU\) nr. 142/2011](#) zijn van toepassing op materiaal en producten die niet worden gebruikt voor menselijke consumptie. Soms is dat omdat het materiaal of product ongeschikt is en niet mag worden gebruikt voor menselijke consumptie. Maar soms kiest een producent er zelf voor om producten, die in principe veilig zijn voor menselijke consumptie, toch voor andere doeleinden te verhandelen.

In de Verordening dierlijke bijproducten wordt de volgende definitie van *dierlijke bijproducten* gehanteerd:

Dierlijke bijproducten zijn dode dieren of delen van dieren, producten van dierlijke oorsprong of andere producten die uit dieren zijn verkregen en die niet voor menselijke consumptie bestemd zijn, met inbegrip van oöcyten, embryo's en sperma.

Dierlijke bijproducten worden, overeenkomstig de lijst in de artikelen 8, 9 en 10 van de verordening ingedeeld in categorie 1-, categorie 2- of categorie 3-materiaal. Categorie 1-materiaal levert het grootste risico voor de volksgezondheid en de diergezondheid op. Categorie 3 het kleinste risico.

In de artikelen 12, 13 en 14 is geregeld hoe categorie 1-, 2- en 3-materiaal verwerkt moet worden. Dit moet via een beperkt aantal nauw omschreven verwerkings-technieken, die de risico's van de dierlijke bijproducten teniet doen.

Op grond van artikel 17 van de verordening mag de bevoegde autoriteit, in afwijking van de artikelen 12, 13 en 14 toestaan dat dierlijke bijproducten en afgeleide producten, onder voorwaarden ter beheersing van risico's voor de volksgezondheid en de diergezondheid, worden gebruikt voor tentoonstellingen en artistieke activiteiten en voor diagnose, onderwijs en onderzoek.

Deze voorwaarden houden in dat:

- de dierlijke bijproducten of afgeleide producten daarna niet meer voor andere doeleinden mogen worden gebruikt, en
- de dierlijke bijproducten of afgeleide producten veilig moeten worden verwijderd of naar de plaats van herkomst moeten worden teruggezonden, indien van toepassing.

Meer informatie is te vinden op www.nvwa.nl/onderwerpen/dierlijke-bijproducten/regelgeving-over-dierlijke-bijproducten.

2.3 Productregelgeving

2.3.1 Bouwstoffen, grond en bagger

Er vinden veel proefnemingen met bouwstoffen, grond en bagger. Dit is gereguleerd in de volgende wetgeving:

Onder de Omgevingswet is een aantal onderdelen van het [Besluit bodemkwaliteit](#) als milieubelastende activiteit opgenomen in het [Besluit activiteiten leefomgeving](#), te weten:

- het [toepassen van bouwstoffen](#);
- het [graven in bodem met een kwaliteit boven interventiewaarde](#);
- het [opslaan, zeven, ontwateren en samenvoegen van grond of baggerspecie](#);
- het [saneren van de bodem](#);
- het [op of in de bodem brengen van meststoffen](#);
- [toepassen van grond of baggerspecie](#);
- [toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen](#);
- [graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde](#).

Kwaliteitsborging bodembeheer (kwalibo) en de regels voor de milieuhygiënische verklaring blijven wel in het Besluit bodemkwaliteit.

2.3.2 Meststoffen

Er vinden veel proefnemingen plaats waarbij uit reststoffen of afvalstoffen meststoffen worden gemaakt. Daarbij moet worden voldaan aan de regels omtrent meststoffen. Dat zijn de volgende regels:

2.3.2.1 Meststoffenverordening

[Verordening \(EG\) Nr. 2003/2003](#) van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 inzake meststoffen regelt het op de markt brengen van meststoffen in Europa. Deze verordening wordt gerevisieerd door [Verordening \(EU\) 2019/1009](#) van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 tot vaststelling van voorschriften inzake het op de markt aanbieden van EU-bemestingsproducten en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 1069/2009 en (EG) nr. 1107/2009 en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 2003/2003.

Door deze revisie zullen naast huidige minerale meststoffen die het label 'EG-meststof' voeren ook organische meststoffen, anorganische en organische bodemverbeterende middelen, potgrond- en substraten en biostimulators worden toegevoegd aan EU Verordening 2003/2003.

De nieuwe verordening treedt in werking op 16 juli 2022.

2.3.2.2 Meststoffenwet

De [Meststoffenwet](#) bepaalt onder welke voorwaarden vervoer van, en handel in meststoffen is toegestaan. De wet maakt daarbij een indeling naar verschillende typen meststoffen:

- dierlijke meststoffen
- zuiveringsslib
- compost
- overige organische meststoffen
- anorganische meststoffen (kunstmeststoffen)

Per meststof gelden er verschillende regels, voorwaarden en uitrijdperioden. Voor het digestaat van monovergisting van uitsluitend dierlijke mest geldt, dat dit mag worden vervoerd, verhandeld en gebruikt als 'dierlijke meststof'.

Het [Besluit activiteiten leefomgeving](#) verwijst voor de definitie van meststoffen naar de [Meststoffenwet](#). Meststoffen zijn stoffen die een voedingsbodem zoals grond geschikt(er) maken voor plantengroei. Meststoffen zijn ook stoffen die zelf dienen als voedingsbodem of als voedingsstoffen voor planten. Onder meststoffen vallen:

- dierlijke meststoffen
- compost en zuiveringsslib
- overige meststoffen zoals kunstmest

De milieubelastende activiteit *het op of in de bodem brengen van meststoffen*, wordt in paragraaf 3.2.20 van het Besluit activiteiten leefomgeving aangewezen. Deze activiteit kan schadelijk zijn voor het milieu. De nadelige gevolgen zijn vooral verontreiniging van de bodem en lozingen. De milieubelastende activiteit het op of in de bodem brengen van meststoffen is een [bedrijfstaking overstijgende activiteit](#). Hier valt ook het vernietigen van graszoden op weidegronden onder en andere zuiveringsinstallaties die afvalwater zuiveren dat lijkt op huishoudelijk en stedelijk afvalwater. Het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet zijn ingetrokken met de komst van de Omgevingswet.

2.3.3 Diervoederwetgeving

Er wordt voor de circulaire economie geëxperimenteerd met de productie van diervoeders uit reststoffen. De regels waar een initiatiefnemer van dit soort proefnemingen onder andere mee te maken kan krijgen staan in deze paragraaf. Diervoeders zijn alle stoffen en producten, inclusief additieven, verwerkt, gedeeltelijk verwerkt of onverwerkt, die bestemd zijn om te worden gebruikt voor orale voeding aan dieren (artikel 3, vierde lid, [van Verordening \(EG\) nr. 178/2002](#)).

Onder het begrip diervoeder vallen daarom niet alleen in een diervoederbedrijf verwerkte producten maar ook alle producten die daarvoor worden bestemd zoals gras, maïs, of plantaardig of dierlijk afval.

2.3.3.1 Wet dieren

Paragraaf 2 van de [Wet dieren](#) bevat bepalingen over de veiligheid en deugdelijkheid van diervoeders. De wet bevat een integraal kader waarin de kernpunten zijn vastgelegd voor regels met betrekking tot het gedrag van mensen jegens dieren en voor regels ter beheersing van de risico's die dieren of producten die van die dieren afkomstig zijn met zich kunnen brengen voor de mens en voor andere dieren. Bij algemene maatregel van bestuur of ministeriele regeling kunnen nadere eisen worden gesteld, onder andere met betrekking tot diervoeder en milieu.

2.3.3.2 Besluit diervoeders en regeling diervoeders 2012

Het [Besluit diervoeders](#) en de [Regeling diervoeders 2012](#) bevatten regels ter uitvoering van de Wet dieren, onder andere met betrekking tot het in de handel brengen en afleveren van diervoeders. Daarnaast zijn in het besluit de regels opgenomen van richtlijn 2002/32/EG en ter uitvoering van een groot aantal EU-verordeningen met betrekking tot diervoeders. [Richtlijn 2002/32/EG](#) geeft regels voor het nemen van maatregelen bij overschrijding van maximumgehalten van ongewenste stoffen, verhoogde gehalten van ongewenste stoffen en bij het bekend worden van nieuwe gegevens over stoffen die een gevaar kunnen vormen voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu. Voor ongewenste stoffen in diervoeders biedt artikel 3.8 van dit besluit, dat artikel 7 van richtlijn 2002/32/EG implementeert, in samenhang met artikel 5.11 van de Wet dieren een grondslag tot het nemen van maatregelen.

Verder staan in de volgende EU-verordeningen regels met betrekking tot de zuiverheid en veiligheid van diervoeders:

- [Verordening \(EG\) nr. 999/2001](#), die voorschriften stelt inzake preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën, zoals BSE (gekkedoeienziekte),
- [Verordening \(EG\) nr. 1829/2003](#) en Verordening nr. 1830/2003 die regels stellen met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders,
- [Verordening \(EG\) nr. 1831/2003](#) over toevoegingsmiddelen voor diervoeding,
- [Verordening \(EG\) nr. 2160/2003](#) over de bestrijding van salmonella en andere specifiek door voedsel overgedragen zoönoseverwekkers (dit zijn op mensen overdraagbare ziekten),
- [Verordening \(EG\) nr. 396/2005](#) tot vaststelling van maximumgehalten aan bestrijdingsmiddelenresiduen, waartoe zowel gewasbeschermingsmiddelen als biociden behoren,

- [Verordening \(EG\) nr. 1069/2009](#) inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, waarbij is bepaald in welke gevallen dierlijke bijproducten mogen worden vervoerd.

Bijlage 3

Bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties met contactmogelijkheden

In onderstaande tabel is een selectie van veelvoorkomende onderwerpen en hun bevoegde gezagen of gemandateerde of gedelegeerde uitvoeringsorganisatie weergegeven.

Onderwerp	Bevoegd gezag of uitvoeringsorganisatie	Contactgegevens
Omgevingsvergunning aanvragen – algemeen	Omgevingsdiensten	Deze link geeft een overzicht van de omgevingsdiensten
Omgevingsvergunning BRZO, RIE4 of IPCC bedrijf	Provincies, gemeentes	De contactgegevens van provincies kunnen worden gevonden via Contactgegevens Provincies Overheid.nl De contactgegevens van gemeenten kunnen worden gevonden via Contactgegevens Gemeenten Overheid.nl
Activiteiten die alleen doorgang kunnen vinden onder Crisis- en Herstelwet	Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties	Er kan contact gelegd worden via de contactgegevens die vermeld staan op deze pagina van Infomil .
EVOA, inzamelvergunningen, producentenverantwoordelijkheid	ILT	U kunt via deze link contact opnemen met de ILT.
Stikstof en Natuurbeheer	Provincies of het ministerie van LNV	Bijl 2 geeft een overzicht gegeven van de relevante bevoegde gezagen.
Meststoffen (dierlijk of organisch)	Gebruik van meststoffen: RvO. De NVWA moet soms ook worden ingelicht of er moet een registratie worden gedaan.	RvO kunt u bereiken via deze pagina met uitleg over mest. Mest (rvo.nl) De NVWA kunt u bereiken via Erkenning, registratie of vergunning per bedrijfstype, product of activiteit Erkenningen, registraties en vergunningen NVWA .
Water (lozingen in water, opnemen of infiltratie grondwater, waterbodem)	Waterschappen, Rijkswaterstaat of provincie. Dit is o.a. afhankelijk van de hoeveelheid en locatie van het water.	Helpdesk water geeft een overzicht van de relevante bevoegde gezagen.
Transport (van afvalstoffen) of gevaarlijke stoffen	ILT	U kunt via deze link contact opnemen met de ILT.
Radioactiviteit en nucleaire veiligheid	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming	U kunt contact opnemen met de ANVS via Contact en bereikbaarheid Autoriteit NVS .
(Dier)voedingsmiddelen	NVWA	De NVWA kunt u bereiken via Erkenning, registratie of vergunning per bedrijfstype, product of activiteit Erkenningen, registraties en vergunningen NVWA .
Dierlijke bijproducten	NVWA	De NVWA kunt u bereiken via Erkenning, registratie of vergunning per bedrijfstype, product of activiteit Erkenningen, registraties en vergunningen NVWA .

Bijlage 4

Vorbereiding voor de proefneming

De vragen in deze bijlage kunnen door een initiatiefnemer worden gebruikt om de proefneming voor te bereiden. De bijlage biedt daarmee ook handvatten om in gesprek te gaan met het bevoegd gezag over wat mogelijk is en waar de grenzen liggen.

Wat wil ik bereiken met de proefneming?

Bijvoorbeeld:

Met het experiment wil ik aantonen dan de business case van de nieuwe werkwijze positief is. Als dat zo is dan wil ik de nieuwe werkwijze in al mijn fabrieken uitrollen.

Wat wil ik aantonen met de proefneming?

Bijvoorbeeld:

Dat bij het gebruik van afvalstof X als grondstof de emissies onder controle kunnen worden gehouden en binnen de emissienormen blijven.

Beknpte omschrijving van de proefneming

Hoe lang heb ik nodig om de proefneming uit te voeren?

Welke middelen heb ik nodig om de proefneming uit te voeren?

De proefneming is voor mij geslaagd als:

Bijvoorbeeld:

Als ik weet dat een nieuwe werkwijze technisch mogelijk is binnen alle randvoorwaarden. Of, als ik weet dat ik X % van mijn grondstoffen kan vervangen door een secundaire grondstof zonder toename van het energiegebruik. Als ik weet welke emissies er vrijkomen bij het toepassen van het aangepaste werkproces.

Milieu-impact van de proefneming

Vaak is het niet mogelijk om bij het voorbereiden van een proefneming al direct een nauwkeurig inzicht te hebben in de milieueffecten. Voordat een bevoegd gezag echter kan beoordelen of een proefneming toelaatbaar is zal daar wel inzicht in moeten zijn. Verzamel daarom gegevens over de verandering van de milieu-impact door de proefneming. De onderstaande tabel kan daar bij helpen.

Compartment	Over welke stoffen/emissies gaat het. ¹	Milieu-impact neemt toe of af, of weet nog niet. ²	Onderbouwing
Lucht			
Geur			
Water			
Bodem			
Geluid			
Energiegebruik			
Afvalstoffen/circulariteit			
Vermeden gebruik van primaire grondstoffen			
Voorkomen ontstaan van afvalstoffen.			

¹ Vul in welke stoffen die schadelijk zijn voor de menselijke gezondheid en het milieu er allemaal vrijkomen. Vergeet ook niet de aanwezigheid van mogelijk onbekende stoffen die aanwezig kunnen zijn in afval- of grondstoffen die als alternatief voor het de originele grondstoffen worden ingezet, of stoffen die kunnen ontstaan bij procesveranderingen. Geef het zo specifiek en nauwkeurig mogelijk aan. Bijvoorbeeld: Door deze proefneming zal er naar verwachting er in de toekomst 10 000 ton per jaar aan primaire grondstoffen minder hoeven te worden gebruikt. Of, door deze proefneming zal de emissie van NOX afnemen met XX mg/m³ wat overeen komt met een vracht van YYY kg per jaar. Of, deze proefneming bespaart ongeveer 15 000 m³ aardgas per jaar.

² Denk ook aan de milieueffecten in de keten voor en na de eigen onderneming, zowel positieve als negatieve milieueffecten.

Dit is mijn situatie

Adres waar de proefneming moet plaatsvinden:

- Dit betreft een milieubelastende activiteit
 Ja Nee
- Er is een omgevingsvergunning milieu voor deze activiteit:
 Ja Nee
- De proef past volgens mij binnen de vergunning³:
 Ja Nee
- De proef past volgens mij binnen de vergunning onder een proefnemingsvoorschrift:
 Ja Nee
- De proef vereist volgens mij een melding:
 Ja Nee
- Zijn er nog toestemmingen nodig op grond van het omgevingsplan?
 Ja Nee
- De proef past volgens mij binnen het ruimtelijk kader van het omgevingsplan:
 Ja Nee

Deze partijen wil ik betrekken bij de proefneming

Naam partij	Rol van de partij	Contactpersoon

Met deze wetgeving moet ik rekening houden

Activiteit	Relevante wetgeving	Strekking van de regels

De volgende bevoegd gezagen spelen een rol

Bevoegd gezag	Rol van de partij	Contactpersoon

.....

³ Het is goed om dit ook voor te leggen aan het bevoegd gezag. Als het bevoegd gezag dit anders interpreteert kan dit leiden tot handhaving van de regels.

Bijlage 5

Voorbeeld format risicoanalyse

Voer een risicoanalyse uit om de risico's gestructureerd in kaart te brengen. Dit kan bijvoorbeeld via de [RISMAN-methode](#) die in deze bijlage wordt gehanteerd. Deze methode is ontwikkeld om risico's in projecten te beheersen, maar kan ook worden toegepast voor organisaties. Het is niet altijd nodig om de volledige methode toe te passen. Ook een deel van de methode kan al heel verhelderend werken en helpen om het gesprek over risico's tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag op gang te helpen.

Een risico is een ongewenste gebeurtenis met een negatief effect op doelstellingen. De ongewenste gebeurtenis kan effect hebben op de hoofddoelstelling/het resultaat van de proefneming. Maar de gebeurtenis kan ook een negatief effect hebben op de doelstelling dat tijdens het uitvoeren van de proefneming moet worden voldaan aan de randvoorwaarden van de milieuvergunning.

De risicoanalyse begint met het invullen van een risicotabel: verwerk de risico's, oorzaken, gevolgen, beheersmaatregelen en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de beheersmaatregelen in een risicotabel, bijvoorbeeld zoals hieronder. De ingevulde tekst is slechts ter illustratie. Dit invullen gaat het beste met een groep deskundigen die vanuit verschillende invalshoeken kunnen kijken naar de proefneming.

Risico = ongewenste gebeurtenis	Oorzaken	Gevolgen	Kans-getal A (1-5)	Gevolg-getal B (1-5)	Risico Getal A x B	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke voor uitvoering beheersmaatregel
Fijnstofemissies boven de vergunde waarde	Filters kunnen de hoeveelheid fijnstof niet aan	Fijnstofemissies naar de omgeving. Overlast bij de omwonenden	2	1	2	Voortdurende monitoring van de filters en de fijnstofemissies. Als de emissies te hoog worden dan wordt de proefneming stilgelegd.	Initiatiefnemer schakelt een externe meetdienst in die de wacht een signaal kan geven om de proefneming te stoppen.

Stappen van de risicoanalyse

1. Bepaal het doel van de risicoanalyse. Dit kan het doel van de gehele proefneming zijn of een specifiek doel. Hulpvragen hierbij zijn onder andere:
 - a. Wat wil ik met de proefneming bereiken?
 - b. Moet de proefneming binnen de huidige milieuvergunning worden uitgevoerd?
 - i. Moet de emissie onder een bepaald niveau blijven?
 - ii. Zijn er andere (milieu)normen die niet overschreden mogen worden?
 - c. Zijn er veiligheidsrisico's die beheerst moeten worden (en waarvoor geen ander kader voor risicobeheersing van toepassing is)?
2. Bepaal welke stakeholders betrokken moeten worden bij de risicoanalyse. Wie hebben zicht op de risico's die kunnen optreden bij de uitvoering van de proefneming?
 - a. Denk hierbij aan de technische deskundigen, maar ook aan deskundigen op het gebied van veiligheid, de (fabrieks)omgeving van de uitvoering van de proefneming etc. Betrek deze deskundigen bij de risicoanalyse.
 - b. Betrek ook het bevoegd gezag bij de risicoanalyse. Dit zijn de "deelnemers" aan de risicoanalyse.
3. Inventariseer de risico's.
 - a. Beschrijf daarbij per risico de mogelijke oorzaken en gevolgen.
 - b. Dit kan in een gezamenlijke sessie of individueel, bijvoorbeeld schriftelijk vooraf aan een sessie.
4. Prioriteer de risico's.
 - a. Laat de deelnemers aan de risicoanalyse daarvoor een inschatting geven van de kans van optreden (kansgetal a) en van de gevolgen van de risico's (gevolggetal b). Dit kan in een gezamenlijke sessie of individueel.
 - b. Risico's met een hoge kans van optreden en/of grote gevolgen krijgen een hogere prioritering.
 - c. Voor een eenduidige inschatting van kans en gevolgen wordt gebruik gemaakt van klassen (voorbeelden zijn laag-midden-hoog, een 5-punt schaal of bandbreedtes van kosten of emissies bijvoorbeeld. Bij die laatste wordt een gevolggetal gekoppeld aan verschillende bandbreedtes bijvoorbeeld:
1 = onder emissienormen
2 = tussen 1 en 1,5 x de emissienorm
3 = tussen 1,5 en 2,5 x de emissienorm
4 = tussen 2,5 en 5 x de emissienorm,
5 = meer dan 5 x de emissienorm
 - d. Bespreek de invulling en afbakening van de klassen voorafgaand aan de prioritering met de deskundigen en bevoegd gezag zodat een goed onderscheid kan worden gemaakt in risico's met een lage en hoge prioriteit. Hierbij wordt dus duidelijk wat acceptabel is en wat niet.
5. Organiseer een sessie/bijeenkomst en bespreek de risico's en de prioritering met de deelnemers aan de risicoanalyse en pas deze zo nodig aan voor een eenduidig en gedragen overzicht van risico's
6. Formuleer tijdens de sessie/ bijeenkomst met de deelnemers aan de risicoanalyse beheersmaatregelen voor de risico's met de hoogste prioriteit. Denk hierbij aan:
 - a. Preventieve maatregelen waarmee de kans dat het risico optreedt wordt verkleind en
 - b. Correctieve maatregelen waarmee de gevolgen van het risico worden beperkt.
7. Leg vast wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de beheersmaatregelen.
8. Voer de afgesproken beheersmaatregelen uit.
9. Evalueer de beheersmaatregelen.
10. Actualiseer de risicoanalyse als daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld als de proefneming wordt verlengd, uitgebreid, herhaald of als er besloten moet worden over de voortgang van de proefneming bij een faseovergang

Bijlage 6

Voorbeeld Plan van Aanpak

Hieronder staat een voorbeeld van een plan van aanpak bij een aanvraag tot het mogen uitvoeren van een proefneming. Als het bevoegd gezag zelf geen format voorschrijft dan kan dit format worden gebruikt. De ingevulde tekst is slechts ter illustratie.

Start en einddatum van de proef

1-1-2021 – 30-6-2021

Doel van de proef

Testen of afvalstof X gebruikt kan worden als vervanging van grondstof Y.

Technische beschrijving van de installatie en de proef zelf

In de huidige bedrijfsvoering wordt grondstof Y gebruikt voor de productie van Z. Het gaat om een omzetting van Y in Z via proces K. Dit proces staat in meer detail beschreven in bijlage 1 bij dit plan van aanpak.

Afvalstof X heeft nagenoeg vergelijkbare eigenschappen als Y en we willen daarom onderzoeken of X ook in het proces kan worden ingezet ter vervanging van primaire grondstof Y. X bevat echter vanwege de herkomst nog enige verontreinigingen van type W. De verwachting is dat W wordt afgebroken tijdens proces K. Tijdens de proef willen we onderzoeken of:

1. Afvalstof X (deels) stof Y kan vervangen in proces K.
2. Of aanwezigheid van stof W in afvalstof X leidt tot problemen. (lagere kwaliteit product Z, verstoppingen in het proces, emissies, etc.)
3. Bij problemen, of stof W vooraf aan proces K kan worden verwijderd uit afvalstof X

De proef is geslaagd als

We hebben kunnen aantonen dat minimaal 20% van grondstof Y kan worden vervangen door afvalstof X zonder dat de emissies van stof W naar bodem en lucht te sterk toenemen.

De veranderingen in de bedrijfsvoering ten opzichte van de normale situatie

We accepteren tijdelijk afvalstof X en zetten die in proces K.

Hierbij zal het aandeel X in de input steeds iets worden opgehoogd.

Welke risico's zijn er en hoe worden die tijdens de proef beheerst?

We monitoren de emissies naar lucht en water. Hiervoor worden dagelijks monsters genomen die worden geanalyseerd op de aanwezigheid van de stoffen die wij mogen lozen volgens de bestaande vergunning aangevuld met stof W.

De kwaliteit van product Z wordt nauwlettend in de gaten gehouden. Hierbij volgen we ons standaard kwaliteitscontroleprotocol, maar wordt de frequentie opgevoerd naar 1 keer per 2 uur gedurende de eerste 48 uur van de proef. Als de resultaten van die eerste 48 uur daartoe aanleiding geven kan de frequentie worden verlaagd of eventueel verhoogd.

Te verwachten milieubelasting (emissies) en de eventuele veiligheidsrisico's

Compartment	Vrijkomende/ gebruikte stoffen ⁴	Milieu-impact neemt (niet) toe of af, of weet nog niet ⁶	Onderbouwing
Lucht	W	Weet nog niet	In afvalstof X is W aanwezig. We verwachten dat W wordt uitgefilterd door de filters aan het einde van proces K, want W is ook een zure stof en de filters zijn gericht op het afvangen van zure stoffen. Doel van de proef is om te onderzoeken of dit werkelijk zo is.
Geur	n.v.t.	Geen toename of afname	Stoffen X, Y en W hebben een geringe geur. Proces K is afgesloten.
Water	n.v.t.	Geen toename of afname	Tijdens proces K komt geen afvalwater vrij. Er is geen lozing naar riool of oppervlaktewater.
Bodem	W	Geen toename of afname	Product Z wordt toegepast als bouwstof op de bodem. Het aandeel W moet zo laag zijn dat dit niet tot onverantwoorde risico's leidt. In de proef maken we product Z uit afvalstoffen en meten we of de aanwezigheid van Z binnen de normen van het bouwbesluit valt.
Geluid	n.v.t.	Mogelijk toename	Als W een probleem vormt in het proces dan zal een voorbehandelingsstap plaats moeten vinden. De apparatuur hiervoor maakt enig geluid. Dit zal de totale hoeveelheid geluid mogelijk zeer beperkt doen toenemen.
Energiegebruik	n.v.t.	Toename	Het energiegebruik binnen de inrichting zal per geproduceerde ton naar verwachting iets toenemen. Als echter naar de gehele keten wordt gekeken dan neemt het energiegebruik per ton af omdat opwerkingsstap L niet meer nodig is bij de toeleverancier.
Afvalstoffen/ circulariteit	Afvalstof X wordt ingezet	Neemt af	De inzet van afvalstof X vervangt het gebruik van primaire stof Y.

⁴ Vul in welke stoffen er allemaal vrijkomen, vergeet ook niet de aanwezigheid van mogelijk onbekende stoffen die aanwezig kunnen zijn in alternatieve grondstoffen, of die kunnen ontstaan bij procesveranderingen.

⁵ Denk ook aan de milieueffecten in de keten voor en na de eigen onderneming, zowel positieve als negatieve milieueffecten.

⁶ Niet alle bevoegd gezagen gaan akkoord met "Weet nog niet". Het doen van proefnemingen gaat echter altijd gepaard met enige onzekerheid omdat er iets nieuws wordt uitprobeerd. Met de onderbouwing moet toegelicht worden hoe een problematische toename wordt voorkomen.

Waar worden de afvalstoffen naartoe afgevoerd?

Tijdens de proef wordt verontreiniging W waarschijnlijk afgebroken. Mocht verontreiniging W leiden tot problemen dan zullen we de stof voorafgaand aan het proces verwijderen uit afvalstof X. De vrijkomende afvalstroom met een hoge concentratie W zal worden afgevoerd naar afvalverwerker A die vergund is om afvalstoffen met EURAL code xx * te ontvangen.

Registratie van de procesvoering en de controle van de emissies (monitoring)

De emissies naar de lucht worden geregistreerd in ons emissiemeetsysteem. Dit is voor u als bevoegd gezag inzichtelijk.

De aangevoerde grond- en afvalstoffen zullen worden geregistreerd in ons grondstoffenmanagement systeem. Hierin is de herkomst van alle (grond)stoffen binnen onze inrichting herleidbaar.

Dagelijks wordt door ons gecontroleerd of de emissies voldoen aan de emissie-eisen uit de milieuvergunning.

Wijze van rapportage van de resultaten

In de rapportage nemen we de volgende onderwerpen op:

- Omschrijving van de uitgevoerde proeven
- Eventuele afwijkingen van de omschrijving in dit plan van aanpak
- Resultaten van de proef
 - Hoeveelheid afvalstof X die is ingezet per leverancier
 - Vermindering van de hoeveelheid Y die is ingezet
 - Emissies naar de lucht en bodem
 - Kwaliteit van product Z
 - Eventueel afgevoerde hoeveelheid afval met geconcentreerde W.

Bijlage 7

Voorbeeld Evaluatierapport

Hieronder staat een voorbeeld voor een evaluatierapport dat kan worden gebruikt. De ingevulde tekst is ter illustratie.

Doel van de proefneming

Aantonen dat afvalstof X kan worden ingezet in productieproces K ter vervanging van primaire grondstof Y zonder dat de emissies zo sterk toenemen dat ze boven de in de milieuvergunning opgenomen normen komen.

Uitgevoerde werkzaamheden tijdens de proefneming

In de huidige bedrijfsvoering wordt grondstof Y gebruikt voor de productie van Z. Het gaat om een omzetting van Y in Z via proces K. Dit proces staat in meer detail beschreven in bijlage 1. Bij dit plan van aanpak.

Afvalstof X heeft nagenoeg vergelijkbare eigenschappen als Y en is daarom onderzocht als alternatief ter vervanging van primaire grondstof Y. X bevat echter vanwege de herkomst nog enige verontreinigingen van type W. De verwachting is dat W wordt afgebroken tijdens proces K. Tijdens de proef is onderzocht of:

1. Afvalstof X (deels) stof Y kan vervangen in proces K.
2. Of aanwezigheid van stof W in afvalstof X leidt tot problemen. (lagere kwaliteit product Z, verstoppingen in het proces, emissies, etc.)

Afwijkingen van de geplande werkzaamheden

Stap 3 van de voorgenomen werkzaamheden, namelijk het verwijderen van W uit afvalstof X is niet uitgevoerd. In de praktijk bleek dat de aanwezigheid van W niet tot problemen leidde bij een vervanging van maximaal 50% van grondstof Y door afvalstof X.

Omschrijving van de resultaten

Afvalstof X kan zonder problemen 50% van grondstof Y vervangen. Verontreiniging W wordt tijdens het proces afgebroken.

Neveneffecten

Bij een hogere vervanging dan 50% ontstaan verstoppingen in de productielijn. Dit zorgt voor stilstand en een hoger energiegebruik.

Gemeten milieueffecten

In bijlage 1 staan de emissies naar de lucht zoals gemeten tijdens de proefneming in vergelijking tot de emissies in het half jaar voorafgaand aan de proefneming.

Conclusie

Het doel van de proefneming is gehaald. Een deel van de primaire grondstoffen voor onze producten kan worden vervangen door reststof X zonder dat de emissies zo sterk toenemen dat zij de normen in de vergunning overschrijden.

Vervolg

We zullen een dossier opstellen over deze proefneming en voorleggen aan het bevoegde gezag om te bepalen wat er nodig is voor verdere vervolgstappen.

Bijlage 8

Voorbeeld proefnemingsvoorschrift (uit LRSO)

De onderstaande tekst is een voorbeeld van een proefnemingsvoorschrift voor afvalverwerkende bedrijven die is opgesteld door de Landelijke redactie standaardteksten omgevingsvergunning (LRSO). Er zijn -vanzelfsprekend- ook andere voorschriften denkbaar. Indien een bepaalde proefneming bij de aanvraag om vergunning al wordt voorzien, kan die proefneming ook worden aangevraagd en vervolgens in de vergunning worden opgenomen. Indien nodig kunnen aan de proefneming voorschriften worden verbonden die (gedeeltelijk) afwijken van de voorschriften voor de reguliere bedrijfssituatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan iets ruimere emissie-eisen gedurende het uitvoeren van een proef.

Proefneming

1. Vergunninghouder mag mits hiervoor vooraf schriftelijk goedkeuring is verleend door het bevoegd gezag en bij wijze van proef andere dan in deze vergunning opgenomen technische installaties⁷ en/of alternatieve grond-, hulp-, of brandstoffen toepassen dan wel andere afvalstoffen verwerken. Goedkeuring wordt slechts verleend indien de proefneming noodzakelijk is om informatie te vergaren over de technische haalbaarheid van de andere toepassing en deze informatie niet op een andere wijze kan worden verkregen.
2. Toestemming wordt slechts verleend indien:
 - a. de proefneming ten hoogste x duurt;⁸
 - b. aangetoond is dat ten gevolge van de proefneming de geldende milieuhygiënische randvoorwaarden niet zullen worden overschreden.
3. Voordat goedkeuring kan worden verleend voor een proef moeten, minimaal zes weken voor aanvang van de proef, de volgende gegevens schriftelijk aan het bevoegd gezag worden verstrekt:
 - a. het doel en de noodzaak van de proefneming;
 - b. een beschrijving van de alternatieve stof of van de alternatieve techniek of het alternatieve proces, met vermelding van de capaciteit inclusief eventuele wijzigingen in installaties en procesvoeringen;

.....

⁷ Let op: De aard van de inrichting mag niet veranderen door een experiment. Een bakker mag bijvoorbeeld niet ineens via een experiment onder deze proefnemingsvoorschriften afval gaan verwerken. Want de vergunning is afgegeven voor een bepaald type activiteit

⁸ In te vullen door het bevoegd gezag. Let op; een proefneming met een m.e.r.- of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit mag maximaal twee jaar duren (artikel 2, eerste en tweede lid, Besluit milieueffectrapportage)

- c. de te verwachten wijziging in emissies en verbruiken, aangegeven met behulp van massabalansen en de verwachte wijziging in gevolgen voor het milieu;
 - d. de wijze waarop tijdens de proefneming processen en emissies, gevolgen voor het milieu en de verbruiken zullen worden beheerd en geregistreerd;
 - e. de hoeveelheid in te zetten materiaal;
 - f. een opgave van de geplande aanvangsdatum, alsmede van de duur van de proef.
4. Het bevoegd gezag kan naar aanleiding van een onderzoeksopzet goedkeuring onthouden dan wel nadere eisen stellen aan de proefneming. Deze nadere eisen kunnen een beperking van duur of een beperking van de bij de proefnemingen te verwerken hoeveelheid materiaal betekenen. Tevens kunnen nadere eisen gesteld worden aan de milieuhygiënische randvoorwaarden van de proefnemingen.
 5. De proefneming mag uitsluitend worden uitgevoerd binnen de aan de goedkeuring verbonden voorwaarden. Zodra blijkt dat deze randvoorwaarden niet in acht genomen (kunnen) worden of dat de gevolgen voor het milieu groter zijn dan voorzien, moet de proef onmiddellijk gestopt worden.
 6. De resultaten van de proefneming moeten uiterlijk X maanden na beëindiging van de proefneming aan het bevoegd gezag worden overgelegd.

Bijlage 9

Experimenteerbepaling Omgevingswet

De experimenteerbepaling in de Omgevingswet (deze bepaling is de opvolger van de Crisis- en herstelwet) valt buiten de scope van deze handreiking, omdat de experimenten op basis van dit artikel betrekking hebben op tijdelijke afwijking van geldende wetgeving. Als service aan de lezer is in deze bijlage toch informatie opgenomen over artikel 23.3 van de Omgevingswet.

Dit artikel luidt:

1. Bij algemene maatregel van bestuur kan, met inachtneming van internationaalrechtelijke verplichtingen, bij wijze van experiment worden afgeweken van het bepaalde bij of krachtens:
 - a. deze wet,
 - b. de Elektriciteitswet 1998, voor zover dat geen gevolgen heeft voor de opbrengst van de energiebelasting, bedoeld in artikel 1 van de Wet belastingen op milieugrondslag,
 - c. de Gaswet,
 - d. de Huisvestingswet 2014,
 - e. de Leegstandswet,
 - f. de Warmtewet,
 - g. de Wet milieubeheer.
2. Een experiment wordt alleen aangewezen als dit beoogt bij te dragen aan het nastreven van de doelen, bedoeld in artikel 1.3, aanhef en onder a, waaronder de verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, de te volgen procedures of de besluitvorming daarover.
3. Bij de maatregel wordt in ieder geval bepaald:
 - a. wat het doel van het experiment is,
 - b. wat de beoogde gevolgen voor de fysieke leefomgeving zijn,
 - c. welk bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de uitvoering van het experiment,
 - d. wat de tijdsduur van het experiment is, waarbij geldt dat het experiment niet langer duurt dan nodig is voor het doel van het experiment,
 - e. van welke regels kan worden afgeweken,
 - f. welke afwijkingen voor bij de maatregel aan te wijzen gevallen zijn toegestaan,
 - g. voor welk gebied of voor welke besluiten die afwijkingen zijn toegestaan,
 - h. hoe lang die afwijkingen ten hoogste, met een maximum van tien jaar als het gaat om omgevingswaarden, zijn toegestaan,
 - i. welke afwijkingen na afloop van het experiment toegestaan blijven,
 - j. hoe de evaluatie van het experiment wordt uitgevoerd en hoe vaak tussentijds wordt

gemonitord met het oog op de doelen, bedoeld in het tweede lid, en de beoogde gevolgen voor de fysieke leefomgeving.

4. Afwijkingen als bedoeld in het derde lid, onder h, zijn alleen toegestaan als het gaat om afwijkingen die onderdeel zijn van het experiment en wanneer het in overeenstemming brengen met de regelgeving na afloop van het experiment onevenredig is in verhouding tot het te beschermen belang van de fysieke leefomgeving.
5. Als uit de monitoring en evaluatie, bedoeld in het derde lid, onder i, blijkt dat het experiment niet bijdraagt aan de doelen, bedoeld in het tweede lid, neemt degene die het experiment uitvoert maatregelen gericht op het bereiken van die doelen.
6. Het verantwoordelijke bestuursorgaan, bedoeld in het derde lid, onder c, kan aanwijzingen geven tot het treffen van maatregelen. Artikel 19.4, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
7. Als de te nemen maatregelen niet toereikend zijn, kan Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besluiten om het experiment te beëindigen. Aan dat besluit kunnen voorschriften worden verbonden.
8. Als de evaluatie van een experiment aanleiding geeft tot het aanpassen van regelgeving, kan Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, in afwijking van de maatregel waarbij de tijdsduur van het experiment is bepaald, een besluit nemen om die tijdsduur met ten hoogste vijf jaar te verlengen met het oog op het aanpassen van die regelgeving.

De experimenteerbepaling maakt het mogelijk dat tijdelijk van de in het eerste lid van artikel 23.3 genoemde wetten kan worden afgeweken. Deze regeling bouwt voort op artikel 2.4 van de Crisis- en herstelwet.

Op grond van het tweede lid wordt een experiment alleen aangewezen als dit, met het oog op duurzame ontwikkeling, beoogt bij te dragen aan het nastreven van het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Experimenten worden aangewezen bij algemene maatregel van bestuur. Het derde lid bepaalt wat in de algemene maatregel van bestuur in ieder geval wordt opgenomen. plaatsvinden.

In het vierde lid is bepaald dat een experiment door kan lopen als de uitkomsten van het experiment na evaluatie aanleiding geven tot het wijzigen van regelgeving. De duur van het experiment kan in dat geval met ten hoogste vijf jaar worden verlengd met het oog op het aanpassen van die regelgeving.

